

***PLAN AKTIVNOSTI ZA
PREVENCIJU NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA U OPŠTINI
BAR
ZA PERIOD 2024-2025. GODINE***

Bar, decembar 2023. godine

Sadržaj:

UVOD	3
POJAM NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA	4
PREGLED PRAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA U OBLASTI NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA	5
ZAKONODAVNI OKVIR	5
INSTITUCIONALNI OKVIR	12
Obrazovno-vaspitne ustanove	13
Opština Bar	14
JU Centar za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj	16
Regionalni centar bezbjednosti „Jug“ – Odjeljenje bezbjednosti Bar.....	17
ZU Dom zdravlja Bar.....	18
Opštinska organizacija Crvenog krsta Bar.....	19
LJE “Radio Bar”	21
ANALIZA STANJA	23
POSLJEDNJA ISTRAŽIVANJA U CRNOJ GORI	23
ANALIZA ČLANOVA LOKALNOG TIMA	24
STRATEŠKI CILJEVI	28
AKCIONI PLAN	31
Strateški cilj 1. Unapređenje informisanosti društva o problematici vršnjačkog nasilja, mehanizmima zaštite, pravima djeteta i mogućnostima reagovanja u slučaju nasilja.....	31
Strateški cilj 2. Unapređenje rada institucija i organizacija kada je u pitanju preventivno djelovanje ali i djelovanje u slučaju kada do nasilja dođe, inteziviranje saradnje kao i uspostavljanje mehanizama za monitoring i evaluaciju	32
Strateški cilj 3. Obezbjeđivanje adekvatne psiho-socijalne podrške svima uključenim posredno ili neposredno u problematiku nasilja nad djecom i mladima	34
Strateški cilj 4. Bolje strukturisano slobodno vrijeme djece i mladih.....	36

UVOD

Sekretarijat za sport i mlade u sklopu svojih nadležnosti koje se tiču unapređenja položaja mladih u društvu, a naročito podstaknuti potrebom za kreiranjem sigurnog okruženja za razvoj djece i mladih koje je narušeno usljed sve učestalijih slučajeva vršnjačkog nasilja, formirao je Lokalni tim za prevenciju nasilja nad djecom i mladima a u cilju vršenja kontinuiranog monitoringa i izrade plana aktivnosti za prevenciju i postupanje u slučajevima nasilja. Prepoznajući značaj ovog gorućeg problema koji prevazilazi granice pojedinačnih institucija i iziskuje multisektorsku saradnju, kako bi bio uspostavljen model saradnje između lokalne uprave i drugih aktera, pozvane su javne ustanove, nevladin sektor i druge organizacije da delegiraju svoje predstavnike. Na osnovu pristiglih odgovora formiran je Lokalni tim kojeg čine predstavnici: Opštine Bar, Sekretarijata za sport i mlade, Skupštine opštine Bar, JU Centra za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj, Regionalnog centra bezbjednosti „Jug“ – Odjeljenje bezbjednosti Bar, ZU Doma zdravlja Bar, Opštinske organizacije Crvenog krsta Bar, LJE “Radio Bar” i obrazovno-vaspitnih ustanova iz reda nastavnog kadra, stručnih saradnika, roditelja i učenika. Primarni zadatak Lokalnog tima je izrada plana aktivnosti za prevenciju nasilja nad djecom i mladima Opštine Bar, odnosno strateškog dokumenta koji ima za cilj da identifikuje trenutno stanje u oblasti prevencije i borbe protiv nasilja, da prijedloge za konkretne mjere kojima se može uticati na unapređenje stanja u pomenutim oblastima te ustanovi mehanizme praćenja izvršavanja predviđenih mjera. U kreiranju dokumenta, rukovođeno je sa međunarodnim standardima ljudskih i dječjih prava, predviđenih Konvencijom o pravima djeteta¹ (pravu na život, opstanak i razvoj, najboljem interesu djeteta, nediskriminaciji i učešću djece) i poštovani su principi izrade strateških dokumenata predviđeni Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata² i to: principi usklađenosti, finansijske održivosti, odgovornosti, saradnje nadležnih organa, transparentnosti, efikasnosti i racionalnog planiranja. Izrazi koji se u ovom dokumentu koriste za lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

¹ Konvencija o pravima djeteta (1989), dostupna na linku <https://www.unicef.org/montenegro/price/konvencija-o-pravima-djeteta>

² Metodologija razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata dostupna na linku <https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/543931.pdf>

POJAM NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA

Nasilje je pervazivni društveni problem koji pogađa pojedince različitih životnih dobi nezavisno od pola, socioekonomskog statusa i etničke pripadnosti, a može se dešavati na bilo kom mjestu pa i virtuelnom i u bilo kom trenutku. Cilj nasilnog ponašanja je da se izazovu uznemirenost, strah ili povrede. Dugoročno može uzrokovati trajne emocionalne, psihičke i fizičke posljedice pojedincima i negativno uticati na porodicu, zajednicu i društvo u cjelini. Može se definisati kao intencionalno agresivno ponašanje kojeg karakteriše repetitivno ciljanje pojedinaca ili grupa. Često uključuje neravnotežu moći između agresora i žrtve/ava, gdje agresor ima više fizičke, društvene ili emocionalne moći i koristi je da zastraši ili povrijedi žrtvu.³

Kada je riječ o nasilju nad djecom i mladima, u literaturi je prisutan termin „vršnjačko nasilje“, međutim isti je problematičan u pogledu samog definisanja. Pojam „vršnjak“ se odnosi na bilo koju uzrasnu kategoriju, generaciju, one koji su rođeni u približno isto vrijeme, te nije nužno vezan za djecu i mlade. Isti se u tom kontekstu može neadekvatno koristiti. Nasilje nad djecom i mladima jasno stavlja u okvir koja uzrasna kategorija nad kojom se vrši nasilje je u pitanju. Ukoliko se želi biti usko specifičan, bio bi nasilje nad djecom i mladima među vršnjacima ili nasilje među djecom i mladima. Nasilje nad djecom i mladima je sveobuhvatniji iz razloga što korijene nasilja često tražimo i nalazimo u samoj porodici i zajednici. Međutim, s obzirom na učestalost i opšteprihvaćenost korišćenja termina „vršnjačko nasilje“, u okviru ovog dokumenta specifikovaćemo mjere i aktivnosti za problematiku vršnjačkog nasilja pod kojim podrazumijevamo nasilje nad djecom i mladima počinjeno od strane iste uzrasne kategorije.

Postoje dva oblika nasilja u odnosu na metode koje se koriste da bi se neko povrijedio ili zastrašio, a to su direktno i indirektno nasilje. Direktno nasilje je vidljivije i uključuje otvorene i eksplicitne radnje koje se sprovode direktno prema žrtvi, te obično uključuje interakcije licem u lice ili radnje koje se jasno mogu pripisati agresoru. Primjeri takvog ponašanja su: udaranje, šutiranje, guranje, zastrašivanje, uvrede, oduzimanje i/ili uništavanje ličnih stvari itd. Indirektno nasilje je teže primjetno a karakterišu ga radnje koje štete društvenom položaju, odnosima ili ugledu žrtve bez direktnog kontakta. Primjeri takvog nasilja su: širenje glasina, isključivanje žrtve iz grupnih aktivnosti, ignorisanje i sl. U okviru navedenih oblika možemo izdvojiti više vrsta nasilja.

³ Sesar, K. (2011). „Obilježja vršnjačkog nasilja“, Ljetopis socijalnog rada, 18(3), str. 497-526

Najočiglednije je fizičko nasilje koje predstavlja akt fizičke agresije prema drugome (udaranje, guranje, šutiranje, čupanje) ali i uništavanje tuđih stvari ili druge radnje u cilju zastrašivanja. S verbalnim nasiljem djeca u toku odrastanja imaju najviše susreta a isto karakteriše pisanje i izgovaranje riječi s namjerom da se neko povrijedi, odnosno upućivanje uvreda, prijetnji, ismijavanje, izrugivanje, omalovažavanje i dr. Socijalna izolacija je vrsta društvene manipulacije koju karakteriše izopštavanje iz društva kroz uticaj nasilnika na drugu djecu, ogovaranje, ignorisanje, spletkarenje. Seksualno nasilje podrazumjeva ugrožavanje seksualnog identiteta žrtve omalovažavanjem ili primoravanjem na neki vid seksualne komunikacije (neželjeni dodiri, štipkanje, korišćenje izraza koji su ciljano seksualne prirode..) a može obuhvatati i radnje. Ekonomsko nasilje se odnosi na iznuđivanje novca, krađu, ucjenjivanje ili uništavanje predmeta. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti elektronskom ili sajber nasilju koje se vrši posredstvom savremenih tehnologija jer žrtva može biti izložena istom u kontinuitetu a ne samo pri direktnom kontaktu sa nasilnikom, a može se događati na društvenim mrežama, platformama za dopisivanje, čatovima u sklopu igrica itd. Primjeri obuhvataju onlajn zastrašivanje, omalovažavanje, distribuiranje ličnih materijala bez saglasnosti, objavljivanje neistinitih informacija, širenje glasina, uhođenje, kulturalno nasilje (vrijeđanje na nacionalnoj, vjerskoj osnovi) i sl.

PREGLED PRAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA U OBLASTI NASILJA NAD DJECOM I MLADIMA

ZAKONODAVNI OKVIR

Pojam nasilja nad djecom i mladima, šire poznat kao vršnjačko nasilje, nije posebno prepoznat u crnogorskom normativno-pravnom okviru, kada se dogodi nasilje nad djecom i mladima postupa se u skladu sa propisima kojima je uređeno pitanje nasilja u porodici, socijalne i dječje zaštite, postupanja prema maloljetnicima u krivičnom postupku i drugim propisima koji se odnose na pitanja nasilja.

Konvencija o pravima djeteta, usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 20. novembra 1989. godine, jedan je od najznačajnijih međunarodnih dokumenata koje je Crna Gora ratifikovala a koja predstavljaju pravni okvir za zaštitu prava i interesa djece. Strane ugovornice

se članom 17 obavezuju da će dijete imati pristup informacijama i materijalima koji su „usmjereni na razvoj njegovog socijalnog, duhovnog i moralnog dobra i fizičkog i mentalnog zdravlja“. Član 19 nalaže da će „preduzeti odgovarajuće zakonske, administrativne, socijalne i obrazovne mjere za zaštitu djeteta od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje, dok je pod brigom roditelja, zakonskih zastupnika ili bilo koje druge osobe koja se brine o djetetu“ kroz donošenje „socijalnih programa za obezbjeđivanje neophodne podrške djetetu i onima koji se o djetetu staraju, kao i drugih oblika zaštite i sprečavanja, utvrđivanja, prijavljivanja, prosljeđivanja, istrage, postupanja i praćenja slučajeva ovdje navedenog zlostavljanja djeteta i, po potrebi, obraćanja sudu“. U pogledu ostvarivanja zdravstvene zaštite u članu 24, tačka 2, između ostalog se ističe da će se preduzimati odgovarajuće mjere kako bi se razvijale preventivna zdravstvena zaštita, savjetovanje roditelja, obrazovanje i usluge za planiranje porodice. Naposljetku, član 39 propisuje da će strane ugovornice „preduzeti sve odgovarajuće mjere da podstiču fizički i psihološki oporavak i društvenu reintegraciju djeteta žrtve: svakog oblika zanemarivanja, iskorišćavanja ili zlostavljanja; mučenja ili bilo kog drugog oblika okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja ili oružanog sukoba. Takav oporavak i reintegracija vršiće se u uslovima koji podstiču zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo djeteta.“

Ustav Crne Gore⁴ nalaže da je svako „obavezan da poštuje prava i slobode drugih“ (član 6 stav 3). Takođe, jemči se „nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava“ kao i da niko ne smije biti podvrgnut „ponižavajućem postupanju“ (član 28 stav 2 i 3). Kada je riječ o pravima djeteta, članom 74 se nalaže da „dijete uživa prava i slobode primjereno njegovom uzrastu i zrelosti. Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe.“

Osnov za donošenje Lokalnog plana za prevenciju nasilja nad djecom i mladima se prvenstveno nalazi u **Zakonu o lokalnoj samoupravi**⁵ po kome je nadležnost skupštine kao jedinice lokalne samouprave da „donosi planove i programe razvoja za pojedine oblasti“ (član 38, stav 4), uključujući i oblast socijalne i dječje zaštite i drugih oblasti od interesa za lokalno stanovništvo (član 27 stav 1 tačka 15).

⁴ Ustav Crne Gore („Sl. list CG“, 1/07, 38/13)

⁵ Zakon o lokalnoj samoupravi, („Sl. list CG“, br. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22 i 84/22)

Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ⁶ propisuje da se posebno štiti „dijete koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva“ (član 4 stav 2 tačka 1 alineja 6) i „mlado lice kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite“ (član 4 stav 2 tačka 1a alineja 2). Među principima na kojima se zasniva socijalna i dječja zaštita nalaze se uvažavanje integriteta i dostojanstva korisnika socijalne i dječje zaštite kao i princip „zabrane diskriminacije korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, vjeroispovijesti, političkog, sindikalnog ili drugog opredjeljenja, imovnog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, prirode socijalne isključenosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugog ličnog svojstva“ (član 7 stav 1 tačke 1 i 2). Članom 17 se definiše da se „socijalna i dječja zaštita ostvaruje u skladu sa strateškim dokumentima kojima se utvrđuju dugoročni ciljevi i prioriteti razvoja socijalne i dječje zaštite“, iste čine „programi koje je potrebno realizovati u cilju unaprijeđenja socijalne i dječje zaštite“, a sredstva za finansiranje programa mogu biti obezbijedena „iz budžeta države, opštine i pružalaca usluga“.

Porodični zakon⁷ nalaže da je država „dužna da poštuje i unapređuje prava djeteta i preduzima potrebne mjere za zaštitu djeteta od zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i diskriminacije“ (član 5 stav 3). Takođe, „zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija djeteta ili grupe djece“ (član 5a) a „svako je dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta u svim aktivnostima koje se direktno ili indirektno tiču djeteta“ (član 5b). „Dijete ne smije biti podvrgnuto tjelesnom kažnjavanju ili bilo kom drugom okrutnom, nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju“ a to se odnosi, između ostalih, na sva lica koja „dolaze u kontakt sa djetetom“ (član 9a).

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici⁸ utvrđuje oblike nasilja koji mogu postojati u porodici i definiše zaštitne mjere u cilju uspostavljanja uslova za bezbjedan život. Ističe se dužnost organa i ustanova da bez odlaganja, pruže zaštitu i pomoć žrtvi nasilja u skladu sa svojim nadležnostima. U kontekstu nasilja koje se vrši nad djecom i mladima može se uzeti član 9 ovog zakona kojim se nalaže da su državni organ, drugi organ, zdravstvena, obrazovna i druga ustanova dužni „da prijave

⁶ Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Sl. list CG", br. 27/13, 01/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 01/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21, 145/21, 03/23)

⁷ Porodični zakon ("Sl. list RCG", 01/07, "Sl. list CG", br. 53/16, 76/20)

⁸ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici ("Sl. list CG", broj 46/10, 40/11)

policiji učinjeno nasilje za koje saznaju u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, odnosno djelatnosti“ dok su organ za prekršaje i policija dužni „da obavijeste centar za socijalni rad o prijavljenom nasilju“ dakle organi su dužni da bez odlaganja pruže koordiniranu zaštitu koja je obavezna i neophodna, kao i da daju prioritet rješavanju slučajeva nasilja i pružanja pomoći žrtvi. Članom 39 se određuju novčane kazne za prekršaj u iznosu od 100 eura do 500 eura ukoliko „odgovorno lice u državnom organu, drugom organu, zdravstvenoj, obrazovnoj i drugoj ustanovi, zdravstveni i socijalni radnik, nastavnik, vaspitač i drugo lice ne prijavi policiji učinjeno nasilje za koje sazna u vršenju svojih poslova“ (tačka 1) kao i „lice koje u djelokrugu svog rada sazna da učinilac nasilja ne postupa u skladu sa izrečenom zaštitnom mjerom i o tome ne obavijesti organ za prekršaje, centar za socijalni rad ili drugu ustanovu socijalne i dječje zaštite, policiju ili državnog tužioca“ (tačka 2).

Opšti Zakon o obrazovanju i vaspitanju⁹ propisuje da „u ustanovi nije dozvoljeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje djece i učenika; fizičko kažnjavanje i vrijeđanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba djece i učenika ili zaposlenih i svaki drugi oblik diskriminacije u smislu zakona“ (član 9a). Među pravima koja škola obezbjeđuje učenicima se navodi i ono „na zaštitu od svih vrsta nasilja u školi, diskriminacije, zlostavljanja i zanemarivanja“ (član 97 stav 1 tačka 8). S druge strane učenik je između ostalog dužan da „poštuje ličnost drugih učenika i njeguje drugarske i humane odnose“ i „poštuje pravila školskog, odnosno kućnog reda“ (član 98 tačka 8 i tačka 12).

Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku¹⁰ uređuje postupanje prema maloljetniku kao učiniocu krivičnog djela, djetetu i maloljetniku kao učesniku u postupku a u cilju njihove rehabilitacije i socijalne reintegracije (član 1). Postupanje prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela se zasniva na određenim načelima i to na: poštovanju ljudskih prava i osnovnih sloboda; uvažavanju najboljeg interesa maloljetnika; zabrani diskriminacije po bilo kom osnovu; razumljivosti jezika, upotrebi tehnologije prilagođene uzrastu i stepenu razvijenosti maloljetnog lica; poštovanju prava na privatnost maloljetnog lica u svim fazama postupka; uvažavanju prava maloljetnika da slobodno izraze svoje mišljenje; što većem izbjegavanju ograničenja lične slobode maloljetnika; podsticanju primjene alternativnih mjera i načina postupanja prema maloljetnicima;

⁹ Opšti Zakon o obrazovanju i vaspitanju (“Sl. list RCG”, br. 64/02 i 31/05 i “Sl. list CG”, br. 49/07, 39/13, 44/13, 47/17, 59/21, 76/21, 146/21 i 03/23)

¹⁰ Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (“Sl. list CG”, br. 64/11, 01/18)

davanju prednosti krivičnim sankcijama koje se ne izvršavaju u institucionalnim uslovima; davanju posebnog značaja obuci i specijalizaciji kroz multidisciplinarni pristup i institucionalnu saradnju (član 4). Podstiče se izricanje alternativnih mjera odnosno opomena i vaspitnih naloga a cilj je da se njihovom primjenom djeluje na pravilan razvoj maloljetnika i jačanje njegove lične odgovornosti kako ubuduće ne bi činio krivična djela (član 9). Postoji više vaspitnih naloga i to: poravnanje sa oštećenim; redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao; uključivanje u određene sportske aktivnosti; obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada; plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove; podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge; uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji; pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita; uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima (član 12). U zavisnosti od uzrasta i počinjenog djela propisane su različite krivične sankcije (vaspitne mjere, kazna maloljetničkog zatvora i mjere bezbjednosti) (član 14 stav 1) ali i način postupanja prema maloljetniku „koji odgovara njegovom uzrastu, stepenu zrelosti i drugim ličnim svojstvima, uz poštovanje dostojanstva maloljetnika, podsticanjem njegovog cjelovitog razvoja, primjenom savremenih pedagoških, psiholoških i penoloških znanja i iskustava“ (član 116 stav 1). Bitno je napomenuti da „organi koji učestvuju u postupku prema maloljetniku, drugi organi i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvještaji ili mišljenja, kao i svi drugi učesnici u postupku prema maloljetniku, dužni su da postupaju hitno kako bi se postupak što prije završio“ (član 57 stav 1). Ukoliko postoje uslovi, „državni tužilac za maloljetnike će rješenjem uputiti maloljetnika i oštećenog na postupak posredovanja“ (član 105 stav 1). Posebne odredbe se odnose na zaštitu maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, a koje se primjenjuju na maloljetno lice koje je oštećeno krivičnim djelom odnosno koje se saslušava kao svjedok. Članom 91 se navodi „učesnici u postupku, organi i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvještaji ili mišljenja, kao i mediji, dužni su da se staraju o zaštiti privatnosti maloljetnog lica, uključujući zaštitu identiteta i podataka koji mogu otkriti identitet.“ Takođe, „bilo koja informacija koja bi mogla ukazati na identitet maloljetnog lica koje je oštećeno krivičnim djelom ili je svjedok u postupku ne može biti objavljena bez izričite dozvole sudije, odnosno državnog tužioca koji postupuje u predmetu.“

Krivični zakonik¹¹ propisuje kaznu zatvora od šest mjeseci do 5 godina onome „ko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugog, vršenjem nasilja prema drugom, izazivanjem tuče ili drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrozi spokojstvo građana ili remeti javni red i mir, ukoliko je to izvršeno u grupi ili je nekom licu nanesena laka tjelesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja građana“ (član 399). Nanošenjem teških tjelesnih povreda, a u odnosu na posljedice istih, propisuje se kazna zatvora od 3 mjeseca do 12 godina (član 151), nanošenjem lakih tjelesnih povreda propisuju se novčane kazne ili kazna zatvora do tri godine (član 152), dok se za samo učestvovanje u tuči propisuje kazna od 3 mjeseca do 3 godine (član 153). Takođe, krivičnoj odgovornosti podliježu i neovlašćeno prisluškivanje i snimanje (član 173), fotografisanje (član 174), objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka (član 175) kao i neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka (član 176).

Zakon o zabrani diskriminacije¹² istu definiše kao „svako neopravdano, pravno ili faktičko, neposredno ili posredno pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima“ (član 2 stav 2). Razlikuju se neposredna i posredna diskriminacija (član 2 stav 3 i 4). U poglavlju II – Posebni oblici diskriminacije se definišu različiti oblici diskriminacije koji su prepoznati zakonom, a svako se može obratiti pritužbom Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ukoliko smatra da je diskriminisan aktom, radnjom ili nepostupanjem organa i drugih pravnih i fizičkih lica ili to mogu učiniti organizacije ili pojedinci koji se bave zaštitom ljudskih prava, uz saglasnost diskriminisanog lica ili grupe lica (član 22 stav 1 i 2). Takođe, „svako ko smatra da je povrijeđen diskriminatorским postupanjem organa, drugog pravnog i fizičkog lica ima pravo na zaštitu pred sudom, u skladu sa zakonom“ (član 24 stav 1).

¹¹ Krivični zakonik Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/03, 13/04, 47/06, Sl. list CG", br. 40/08, 25/10, 73/10, 32/11, 64/11, 40/13, 56/13, 14/15, 42/15, 58/15, 44/17, 49/18, 03/20, 26/21, 144/21, 145/21)

¹² Zakon o zabrani diskriminacije ("Sl. list CG", br. 46/10, 40/11, 18/14 i 42/17)

Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda¹³ ukazuje da zaštitnik „samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja, kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije“.

Zakon o medijima¹⁴ u djelu koji se tiče izvještavanja o djeci i maloljetnim licima ističe da su mediji dužni da štite njihov integritet. Dalje se navodi da „medijski sadržaj koji može ugroziti zdravstveni, moralni, intelektualni, emotivni i socijalni razvoj djeteta, odnosno maloljetnika mora biti unaprijed jasno i vidno označen kao takav i distribuiran na način za koji je najmanje vjerovatno da će ga dijete, odnosno maloljetnik koristiti. Nije dozvoljeno na način dostupan djeci, odnosno maloljetnicima javno izlagati pornografski sadržaj u medijima. Mediji ne smiju objavljivati informacije kojima se posredno ili neposredno otkriva identitet djeteta, odnosno maloljetnika uključenog u slučajeve bilo kog oblika nasilja ili krivičnog djela, bez obzira da li je svjedok, žrtva ili izvršilac i, u tom kontekstu, iznositi pojedinosti iz porodičnih odnosa i njegovog privatnog života“ (član 37). Takođe je istaknuto da „prikazom ili opisom scene nasilja u medijskom sadržaju ne smije se povrijediti dostojanstvo žrtve nasilja“ (član 39 stav 3).

Zakon o mladima¹⁵ ukazuje da javni interes u oblasti omladinske politike između ostalog predstavljaju „promocija zdravih stilova života i volonterizma kod mladih“ kao i „podsticanje drugih oblasti od značaja za razvoj mladih“ (član 5 stav 1 tačke 9 i 10), a „opština u okviru svojih organa ili službi, određuje sprovođenje javnog interesa u oblasti omladinske politike“ (član 5 stav 3).

Statut opštine Bar¹⁶ u članu 19 navodi da opština u skladu sa zakonom donosi „planove i programe za pojedine oblasti“. Takođe, „učestvuje u obezbjeđivanju uslova i unapređenju djelatnosti: zdravstvene zaštite, obrazovanja, socijalne i dječje zaštite, zapošljavanja i drugih oblasti od interesa za lokalno stanovništvo“ (član 20 tačka 15).

¹³ Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava ("Sl. list CG", br. 42/11, 32/14, 21/17)

¹⁴ Zakon o medijima ("Sl. list CG", br. 82/20)

¹⁵ Zakon o mladima („Sl. list CG ", 25/19, 27/19)

¹⁶ Statut opštine Bar ("Sl. list CG", br. 37/18)

Strategija za mlade 2023-2027. predstavlja krovni dokument na kome se zasniva ovaj plan sa glavnim ciljem da se izgradnjom održivog međuresornog sistema podrške mladima stvore mogućnosti za razvoj njihovih punih kapaciteta i aktivan doprinos razvoju društva. Ima četiri operativna cilja i to: razvoj održivog i kvalitetnog sistema servisa i programa za podršku mladima pri tranziciji u odraslo doba; stvaranje uslova da mladi budu aktivni građani i građanke, uključeni u kreiranje i sprovođenje javnih politika; ostvarivanje međuresornog doprinosa poboljšanju sveukupnog položaja mladih i unapređenje mehanizama za efikasno kreiranje, sprovođenje, monitoring i evaluaciju omladinske politike. Posebna pažnja nasilju direktno je posvećena kroz treći operativni cilj kojim se teži riješiti problem koji se odnosi na „loš položaj mladih u Crnoj Gori koji se ogleda prije svega u nedovoljnim prilikama za razvoj i ostvarenje punih potencijala, diskriminaciji i nejednakosti u ispunjavanju potreba i ostvarivanju prava, ugroženom (mentalnom) zdravlju i blagostanju, te u manjku prilika za kvalitetno provođenje slobodnog vremena i razvoj kreativnosti“. Među uzrocima ovog problema se nalazi i nedovoljna kompetentnost za suočavanje sa izazovima vezanim za vršnjačko nasilje kao i neadekvatna zaštićenost od različitih vrsta nasilja što za posljedicu ima primjenu nasilja kao modela rješavanja sukoba. ¹⁷

INSTITUCIONALNI OKVIR

Institucionalni okvir za prevenciju nasilja nad djecom i mladima u Opštini Bar obuhvata sljedeće ključne aktere:

- Obrazovno-vaspitne ustanove
- Opštinu Bar
- JU Centar za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj
- Regionalni centar bezbjednosti „Jug“ – Odjeljenje bezbjednosti Bar
- ZU Dom zdravlja Bar
- Opštinska organizacija Crvenog krsta Bar
- LJE “Radio Bar”
- Skupština opštine Bar

¹⁷ (Strategija za mlade 2023-2027. usvojena na sjednici Vlade Crne Gore 19.10.2023. godine)

Obrazovno-vaspitne ustanove

Obrazovno-vaspitne ustanove predstavljaju ključnog aktera u prevenciji nasilja nad djecom i mladima s obzirom na činjenicu da djeca i mladi provode veliki dio vremena upravo u okviru istih. Značaj se ogleda kako u prevenciji, tako i u blagovremenom otkrivanju i prijavljivanju nasilja ukoliko ono postoji. Svake godine škole formiraju Tim za prevenciju nasilja i vandalizma koji čine nastavnici škole, direktor i stručni saradnik. U okviru aktivnosti se nalazi i izrada Akcionog plana kao i prezentacija istog na Nastavničkom vijeću. U nekim školama se formira i Tim za međjuvršnjačku edukaciju, sastavljen od učenika dobrovoljaca. Postoje i timovi na nivou odjeljenja koji prate slučajeve nasilja u svom odjeljenju i prijavljuju odjeljenskom starješini. U rješavanju konflikata se koristi restitucija, a ukoliko ne pokaže rezultate uključuju se i institucije. Vrše se edukacije i roditelja i učenika na kojima se predstavlja sam princip funkcionisanja restitucije kroz radionice, časove odjeljenske zajednice ili roditeljske sastanke na početku školske godine.

Naposljetku formira se i Tim roditelja za prevenciju nasilja. Radionice za učenike i roditelje se zasnivaju na smjernicama iz priručnika „Škola bez nasilja“, Unicef Crna Gora. Svake školske godine donose se pravila na nivou odjeljenja koja se nalaze na plakatima u svakom odjeljenju kao i posebna pravila na nivou škole koja su istaknuta na vidnom mjestu u holu. Postoji i poseban dio posvećen nasilju i aktivnostima koje su rađene u cilju prevencije istog koje su tu istaknute, a iste se mogu naći i na Facebook stranici škole.

Od tekuće školske godine u nekim školama su oformljene tzv. školske patrole od učenika (od 5 do 7 učenika) koji vrše nadzor školskog dvorišta i terena za vrijeme velikog odmora, a u cilju prevencije nasilja. Nastavnici prolaze radionice po potrebi a u slučaju potrebe se ponavljaju. Takođe, već duži niz godina se realizuje i projekat „Moje vrijednosti i vrline“ u kojima se posebno radi na razvoju empatije, tolerancije, samokontrole i sl. Dokumenta na osnovu kojih se rukovodi u radu su „Strategija o prevenciji i zaštiti djece od nasilja sa akcionim planom 2017-2021.“ kao i priručnik „Podjela odgovornosti i postupanje u cilju prevencije i u slučajevima pojave nasilja“, Unicef, Ministarstvo prosvjete, 2015. Potrebno je istaći i već tradicionalno obilježavanje Dana tolerancije i Dana ljubaznosti.

Na teritoriji Opštine Bar se nalaze jedna državna i dvije privatne predškolske ustanove, deset državnih osnovnih škola, tri državne srednje škole i jedna državna škola za osnovno muzičko obrazovanje. U nastavku se nalaze podaci o broju učenika za 2022/2023. god.

Redni br.	Naziv ustanove	Broj učenika
1.	JPU „Vukosava Ivanović Mašanović“	1391
2.	PPU „Svetionik“	39
3.	PPU „Mala bajka“	32
4.	JU OŠ „Blažo J.Orlandić“	1114
5.	JU OŠ „Jugoslavija“	1268
6.	JU OŠ „Meksiko“	721
7.	JU OŠ „Anto Đedović“	735
8.	JU OŠ „Kekec“	448
9.	JU OŠ „Srbija“	450
10.	JU OŠ „Mrkojevići“	403
11.	JU OŠ „Đerđ Kastrioti Skenderbeu“	78
12.	JU OŠ „Jovan Tomašević“	72
13.	JU OŠ „Bratstvo-Jedinstvo“	2
14.	JU Škola za osnovno muzičko obrazovanje „Petar II Petrović Njegoš“	578
15.	Gimnazija „Niko Rolović“	546
16.	JU Srednja ekonomsko ugostiteljska škola	513
17.	JU Srednja stručna škola	618

U skladu sa članom 9a Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Bar¹⁸, Sekretarijat za sport i mlade vrši poslove u oblasti sporta, mladih, obrazovanja i prevencije bolesti zavisnosti. U okviru sporta, fokus je na razvoju i unapređenju sporta i fizičke kulture kroz dodjeljivanje nagrada i priznanja, pripremu Strategije razvoja sporta Opštine i mnoge druge aktivnosti. U oblasti mladih aktivno učestvuje u pripremi i izradi nacрта opštih i pojedinačnih akata kojima se poboljšava položaj mladih, a čije je donošenje u nadležnosti Skupštine opštine Bar i predsjednika Opštine, i to u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, učešća mladih u društvenom životu, zdravlja, informisanosti i mobilnosti, slobodnog vremena, ljudskih prava, kulture, porodice itd. Takođe između ostalog, zadatak je i praćenje ostvarivanja akcionih planova i programa za mlade i lokalne omladinske politike kao i podsticanje saradnje mladih na lokalnom nivou. U saradnji sa Ministarstvom sporta i mladih, Opština Bar je učestvovala u formiranju Omladinskog kluba Bar s kojim ostvaruje odličnu saradnju.

Što se tiče obrazovanja, bitno je istaći da Sekretarijat za sport i mlade u kontinuitetu prati stanje u ustanovama predškolskog, odnosno osnovnog i srednjeg obrazovanja i predlaže mjere za unapređivanje materijalnih i drugih uslova rada i razvoja ovih institucija, koji nijesu u nadležnosti države kao i da analizira stanje i priprema analizu informacija i izvještaj o stanju u obrazovanju. U cilju primarne prevencije protiv bolesti zavisnosti, vrši upoznavanje djece i omladine sa problemom bolesti zavisnosti kroz aktivnosti u osnovnim i srednjim školama.

Kako bi podstakla djecu i mlade da razvijaju želju za znanjem, Opština Bar tradicionalno svake godine nagrađuje najbolje učenike, dobitnike diplome „Luča“, knjigom i novčanom nagradom. Nisu izostavljeni ni najbolji studenti, kojima se na osnovu Pravilnika o kriterijumima za stipendiranje studenata u opštini Bar određuje iznos mjesečnih primanja, a kako bi bili podstaknuti da stvaraju i rade u svom gradu. Budžet kako za „Luče“ tako i za stipendije je od ove godine povećan.

Bitno je takođe istaći da se u nadležnosti Sekretarijata za lokalnu samoupravu, između ostalog, nalazi uređivanje odnosa i obezbjeđivanje primjene propisa i drugih akata iz oblasti socijalne i dječje zaštite kao i ostvarivanje dječje zaštite u smislu ostvarivanja prava na odmor i rekreaciju. Takođe, kao nadležnost se ističe izrada i sprovođenje programskih, planskih i drugih akata u

¹⁸ Odluka o organizaciji i načinu rada lokalne uprave (“Sl. list CG”, br. 40/18, 60/22 i 05/23)

oblastima socijalne i dječije zaštite i prava žrtava nasilja a čije je donošenje u nadležnosti Skupštine opštine Bar i predsjednika Opštine. Na osnovu Lokalnog plana socijalne i dječije zaštite i unapređenja socijalne inkluzije u opštini Bar 2022-2025, Sekretarijat je donio Pravilnik o dodjeli subvencija iz oblasti socijalne i dječije zaštite i unapređenja socijalne inkluzije, a radi unapređenja kvaliteta života i osnaživanja za samostalan i produktivan život pojedinca, odnosno porodice. Vrste subvencija koje Opština Bar obezbjeđuje su: subvencije za neformalno obrazovanje; subvencije za školski obrok; subvencije članarina u sportskim klubovima; subvencije za školski pribor; subvencije u plaćanju komunalnih usluga koje pružaju javne službe koje osniva Opština; subvencije putnih troškova za roditelje prijevremeno rođene djece ili djece sa povredama/oštećenjima nastalim usljed porođaja.

JU Centar za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj

Centar za socijalni rad predstavlja osnovnu ustanovu socijalne i dječije zaštite kojoj su povjerena javna ovlašćenja u toj oblasti. Svoju djelatnost centar obavlja u direktnom radu s korisnicima: djecom i porodicama, odraslim i starijim licima. Tokom reforme, centrima za socijalni rad dodijeljeni su i poslovi u oblasti starateljstva, pa se može reći da vrše poslove agencije za socijalnu i dječju zaštitu, organa starateljstva, organa nadležnog za materijalna davanja i organa nadležnog za vođenje različitih evidencija, izvještavanje o socijalnom položaju građana i poslove razvoja sistema na lokalnom nivou.

Djelatnost Centra za socijalni rad u Baru organizovana je kroz četiri službe: (1)Služba za djecu i mlade, (2)Služba za odrasle i stara lica, (3)Služba za materijalna davanja i pravne poslove i (4)Služba za finansijsko administrativne i tehničke poslove. Na ovim poslovima radi ukupno 28 zaposlenih.

Pored svih svojih nadležnosti, Centar za socijalni rad se bavi i zaštitom od nasilja u porodici i nasilja nad djecom i mladima. Rad sa korisnicima je direktan, a odnosi se na savjetodavni rad sa žrtvama nasilja, pružanje psihosocijalne podrške i pomoći, te obezbjeđivanje smještaja u skloništima u vidu snošenja troškova.

Bitno je naglasiti da Centri za socijalni rad imaju i preventivnu ulogu kada je u pitanju ovaj društveni problem. Preventivni rad ovog organa se ogleda u saradnji sa drugim relevantnim ustanovama u našoj opštini, pa se može izdvojiti saradnja sa Opštinom Bar, i Odjeljenjem bezbjednosti Bar, gdje sa policijskim inspektorima za zaštitu od nasilja u porodici držimo predavanja u osnovnim i srednjim školama u našoj opštini na temu prepoznavanja svih oblika nasilja i reagovanje na nasilje. Takođe, kada je u pitanju prevencija, ističemo da ovaj Centar dva puta godišnje organizuje “Dane otvorenih vrata” i to na gradskom trgu sa cijem dizanja svijesti naših sugrađana o ovom društvenom problemu. Sem dijeljenja promotivnog materijala, stručni radnici ovog organa odgovaraju na sva pitanja naših građana kada je u pitanju ovaj društveni problem.

Kada govorimo o prisutnosti ovog problema u našoj opštini, prema statističkim podacima Centra za socijalni rad broj prijavljenih slučajeva nasilja je iz godine u godinu sve veći. Na osnovu ovog podatka ne može se tvrditi da je nasilje zastupljenije iz godine u godinu, već može biti rezultat osnaživanja građana da prijave.

Regionalni centar bezbjednosti „Jug“ – Odjeljenje bezbjednosti Bar

Regionalni centar bezbjednosti „Jug“ čine Stanica policije i Stanica kriminalističke policije, s primarnom djelatnošću očuvanja bezbjednosti građana i njihove imovine. Stanica kriminalističke policije obuhvata liniju rada „nasilje u porodici i maloljetnička delikvencija“, a poslove u toj oblasti pokrivaju četiri službenika koji su raspoređeni po smjenama kako bi bili na usluzi građanima 24 sata. Poslovi kojima se bavi ova jedinica pored zaprimanja prijave i postupanju po njima, odnose se i na prevenciju prevashodno maloljetničke delikvencije. U prethodnom periodu s ciljem prevencije je vršen obilazak osnovnih i srednjih škola na teritoriji Opštine Bar i držana su predavanja na temu vršnjačkog nasilja i zloupotrebe opojnih droga. Kriminalistička policija je civilna policija, a shodno posljednjim događajima službenici obilaze škole u periodima dolaska na nastavu i odlaska s iste.

Kada je riječ o počinjenim djelima, obzirom da se radi sa maloljetnim licima odnosno od 14 do 18 godina, prilikom zaprimanja prijave mogu biti klasifikovane kao prekršajne prijave iz Zakona o

javnom redu i miru ili krivične prijave po Krivičnom zakoniku Crne Gore, a nekada se dešava da samo budu upozorenja.

O svim postupanjima prema maloljetnim licima upoznaje se Centar za socijalni rad kao i škola koju lice pohađa. Sa maloljetnim licima dozvoljeno je raditi samo u prisustvu roditelja, staratelja ili službenika iz Centra za socijalni rad koji nastavlja rad sa licima u onom djelu gdje se završava nadležnost Centra bezbjednosti. U toku rada, pored ostalog, obavljaju se i savjetodavni razgovori u kojima se akcenat stavlja na tome šta je dozvoljeno a šta ne i kako se treba ponašati.

ZU Dom zdravlja Bar

Savjetovalište za mlade kao zadatak ima preventivno djelovanje i upoznavanje mladih sa bitnim karakteristikama razvoja u periodu mladalaštva, teškoćama i problemima sa kojima se suočavaju u tom periodu kao i načinima izbjegavanja i prevazilaženja tih teškoća.

Savjetovalište postoji od 2009. godine i već 15 godina nudi usluge savjetovanja, emotivne podrške i psihoterapije. Nudi usluge mladima bez čekanja, uputa i sve se odvija anonimno. Uzrast sa kojim se radi je od 14. do 25. godine. Mogu dolaziti sa roditeljima ili samostalno ukoliko je u pitanju individualni rad.

Program Savjetovališta obuhvata individualni rad, grupni rad kroz radionice i predavanja, saradnju sa medijima. Preventiva vršnjačkog nasilja se vrši kroz predavanja po osnovnim školama gde se djeca upoznaju sa rizicima lošeg ponašanja i posljedicama istog. Obuhvaćena su sva odjeljenja od 5. do 9. razreda, a samo Savjetovalište je radilo na mjesečnom nivou sa preko 500 djece kroz grupna predavanja svakodnevno. Kroz sva ta predavanja i radionice nuđene su usluge Savjetovališta i kroz individualni rad pa samim tim postoji značajna posjećenost i u prostorijama Doma zdravlja.

Osim prevencije vršnjačkog nasilja, bavimo se i prepoznavanjem rizičnih oblika ponašanja mladih putem radionica, prevencijom svih oblika zavisnosti s obzirom da je povećan broj korisnika mlađeg uzrasta u konzumaciji istih itd.

Opštinska organizacija Crvenog krsta Bar

Crveni krst kao jedinstvena, nezavisna i dobrovoljna humanitarna organizacija svoje najveće uporište ima u volonterima, koji svojim dobrovoljnim radom, humanošću, znanjem i vještinama doprinose boljem i pravednijem životu u zajednici.

Volonteri kao nosioci aktivnosti Crvenog krsta, pokretačka su snaga i nastojimo da kontinuirano radimo na njihovoj edukaciji. U radu sa mladima akcentat je stavljen na program Promocije humanih vrijednosti sa ciljem da se promovišu ideje lične i građanske odgovornosti, smanji nasilje i diskriminacija mladih, kao i marginalizovanje mladih sa posebnim potrebama, a poveća njihova inkluzija u društvo. Program obuhvata sedam tematskih oblasti: tolerancija, nenasilna komunikacija i rješavanje sukoba mirnim putem, lični i kulturalni identitet i poštovanje različitosti, prevazilaženje diskriminacije i stigmatizacije, rodna ravnopravnost, dječija prava, i prevencija nasilja putem elektronskih medija.

Kroz praktičan rad volonteri imaju priliku da vježbaju komunikaciju, bolje razumiju šta je timski rad i šta nosi sa sobom, preispitaju sopstveno ponašanje u radu u timu, stiču povjerenje među pojedincima i rade na izgradnji grupe, kao i preispitivanje društveno predodređenih uloga, prepoznavanje svoje odgovornosti u održanju predodređenih uloga i osnaživanje za delovanje ka promjeni.

Cilj se zasniva na boljem međusobnom upoznavanju, jačanju karaktera, javnih nastupa, saradnji i usklađivanju ideja kao ključnoj tački socijalnog razvoja, suočavanju sa različitostima u cilju boljeg razumijevanja drugih i razvoja solidarnosti i empatije, razvijanje samopouzdanja, strpljenja, motorike, kao i kognitivnih sposobnosti.

Klub mladih predstavlja programski pravac direktnog omladinskog rada s ciljem okupljanja mladih volontera, te onih koji tek žele postati u razmjeni mišljenja, iskustva i ideja, organizacije zajedničkih volonterskih inicijativa i aktivnosti za mlade te sticanja novih prijateljstava.

Klub mladih volontera zamišljen je kao mjesto susreta i podrške svima koji ne žele biti samo pasivni posmatrači već se žele uključiti i aktivno doprinijeti da lokalna zajednica bude bolje povezana, a njeni potencijali prepoznati.

Cilj jeste osnaživanje kapaciteta postojećih volontera i povećanje broja novih volontera koji će aktivno učestvovati u razvoju programskih djelatnosti i društva u cjelini.

Programske aktivnosti Opštinske organizacije Crvenog krsta Bar u kojima mladi aktivno uzimaju učešće:

- Programi i projekti Briga o starijima („Inovativne usluge podrške za starije u zajednici“, „Briga o starijima“, „Klub za starija lica“, „Briga o starijima – usluge volontera“);
- Klub mladih volontera – radioničarsko-tematski rad i terenski rad;
- Radionice na temu nasilja – volonteri prepoznaju, ali nerado govore o tome (tema za razmišljanje „iz kojih razloga ne žele“);
- Difuzija i međunarodno humanitarno pravo;
- Programi borbe protiv trgovine ljudima;
- Obilježavanje značajnih datuma za Crveni krst Crne Gore i Opštinsku organizaciju Crvenog krsta Bar (Dani i Nedjelja Crvenog krsta Crne Gore, Svjetski dan Crvenog krsta, Svjetski dan zdravlja, Svjetski dan starijih, Svjetski dan Roma, Svjetski dan prve pomoći, Međunarodni dan volontera...);
- Učešće volontera u obilježavanju opštinskih institucionalno tematskih skupova;
- Međunarodna saradnja volontera – volonteri kao pokretači promjena u društvu; seminari, obuke i sl.;
- Organizovanje i učešće u aktivnostima Opštinske organizacije Crvenog krsta Bar (akcije solidarnosti, akcije dobrovoljnog davanja krvi, Opštinsko i Državno takmičenje iz prve pomoći...);
- Planska i kontinuirana edukacija mladih, jačanje i širenje mreža volonterskog kadra kroz jedinstveni sistem obuke (dobrovoljno davalaštvo krvi, prva pomoć, briga o starijima, djelovanje u nesrećama...);
- Vršnjačka edukacija;
- Priprema i odgovor na nesreće;

- Zdravstvena djelatnost (prva pomoć, dobrovoljno davalaštvo krvi, prevencija HIV/AIDS-a...);
- Migracije („Podrška izbjeglicama iz Ukrajine“).

LJE “Radio Bar”

Lokalni javni emiter Radio Bar je društvo sa ograničenom odgovornošću koje pruža usluge javnog informisanja.

Radio Bar je elektronski medij koji proizvodi radio program i ima svoj portal Bar Info i podsajt sportbar.me, a na portalu Bar Info se putem live streama emituje i program Radio Bara.

Osnivač LJE Radio Bar je Skupština Opštine, druga pravna fizička lica neposredno ili posredno, nemaju udjela u osnivačkom kapitalu medija. Radio program se emituje na 91,8 MHz (predajnik Volujica), 106,7 MHz (predajnik Bjelasica, Virpazar) i 105,6 MHz (predajnik Možura). Platforma emitovanja – FM.

Direktorka je Vesna Šoškić, glavni i odgovorni urednik Milan Vujović, dok je urednica Radija Ivanka Leković. Urednik sajta Bar Info je Željko Milović, zamjenik urednika sajta je Vjera Knežević Vučićević. Webmaster sajta je Dragan Marović, zamjenik webmastera Darija Jelić. Urednik sportskog portala je Ilija Kovačević. Za portal pišu novinari Radio Bara: Milanka Vukosavović, Silvija Vukelić, Nemanja Janković, Brankica Mandić, Maja Tomović, Serveta Kacić, Drane Marvučić, kao i svi članovi uređivačkog tima. Ukupan broj stalno zaposlenih u LJE Radio Bar d.o.o. je 23, a angažovano je i nekoliko saradnika.

Zakonom o elektronskim medijima čl. 76 i odlukom o LJE Radio Bar d.o.o. član 16 i Statuta čl. 23 utvrđeni su izvori finansiranja Radio Bara. Preduzeće se finansira iz Budžeta Opštine na osnovu zaključenog ugovora o finansiranju određenih programskih sadržaja, iz sponzorstva programskih sadržaja, proizvodnjom i emitovanjem programskih sadržaja, zakupljivanjem oglasnog prostora na sajtu Bar Info, organizovanjem koncerata i drugih priredbi, te iz drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Radio Bar uvijek je radio i radiće u službi građana i izvještava objektivno, tačno i pravovremeno. Centralna informativna emisija je Barska hronika, koja se emituje svakog radnog dana u 16.30 časova. Osim toga, sve lokalne, ali i vijesti iz regiona i svijeta emituju se u Bar Infu, u 10 i 12 sati. U prijepodnevnom programu su emisije „Sportski mikrofon“, „Sunčanom stranom ulice“, „Uhvati dan“, „Promenada četvrtkom“, doskora je bila „Priče s Baranima“, a sada je to „Za generaciju koja raste“. Tu je i emisija zabavnog karaktera „Tropski bar“, kao i one posvećene OSI „Bar, pravo na riječ“ i nevladinom sektoru „NVO impulsi“.

U posljednjih godinu i po, prepoznati smo po serijalu „Bar u hodnicima sjećanja“ u kojem naši sugrađani evociraju uspomene, u svojim autorskim tekstovima, na nekadašnji Bar i na gotovo zaboravljene događaje i ljude. Tekstovi izlaze svake subote, u 19 časova.

Odnedavno imamo i rubriku „Doktor preporučuje“, a intervjui sa eminentnim doktorima objavljuju se i na našem sajtu.

Naš medij uvijek se trudi i obrađuje one teme koje su od društvenog i socijalnog značaja. Tako je cijeli set gostovanja i tekstova bio posvećen govoru mržnje, zapošljavanju, ali i nasilju, prvenstveno vršnjačkom.

Temu vršnjačkog nasilja obrađivali smo više puta i u razgovoru sa relevantnim sagovornicima pokušali smo da dođemo do odgovora kako ga spriječiti, što su uzroci, da li imamo odgovarajuću zakonsku regulativu i koliko su porodica, ali i institucije, u mogućnosti da preventivno i adekvatno reaguju.

Neki od sagovornika na ovu temu bili su inspektorka za maloljetničku delinkvenciju u Centru bezbjednosti Bar Alma Hot, tužiteljka za maloljetnike u Osnovnom državnom tužilaštvu Mirjana Tankosić Vučinić, direktorka Centra za socijalni rad Biljana Pajović, Jadranka Dragović voditeljka slučaja i Milanka Okuka pedagoškinja u Srednjoj stručnoj školi, ombudsman Siniša Bjeković, profesor i građanski aktivista Neđeljko Đurović...

Osim toga, rađene su i ankete među učenicima i građanima. Pored autorskih emisija i tekstova, Radio Bar pratio je i brojne radionice i tribine posvećene, takođe, vršnjačkom nasilju.

ANALIZA STANJA

U početnoj fazi kreiranja ovog dokumenta fokus je stavljen na identifikovanju ključnih problema i analizi trenutnog stanja kroz svjedočenja i nalaze o slučajevima nasilja kao i mogućim uzrocima zbog kojih dolazi do istog. Članovi Lokalnog tima su zatim na konstruktivan način i proaktivno učestvovali u izradi smjernica za svoj dalji rad s akcentom na izradi Plana aktivnosti kojim bi se bolje definisale dužnosti i odgovornosti svih institucija i problemu se pristupilo sistematski. Dokument koji je nastao kao rezultat toga nudi lepezu aktivnosti u cilju prevencije nasilja, izazove s kojima se moguće sresti prilikom njihovog sprovođenja kao i potencijalna rješenja koja su primjenjiva u odnosu na detektovane probleme.

POSljednja ISTRAŽIVANJA U CRNOJ GORI

Jedno od posljednjih istraživanja u oblasti nasilja nad djecom i mladima „Nasilje u školama“ – istraživanje o zastupljenosti i pojavnim oblicima nasilja u školama u Crnoj Gori za školsku 2022/23. godinu¹⁹, sproveo je Zavod za školstvo koristeći upitnik dostupan u okviru UNICEF-ovog programa „Škola bez nasilja“. Iznoseni su podaci da je od početka školske 2022/23. godine do trenutka ispitivanja, 43% učenika u svojim školama svjedočilo nasilju pojedinih učenika prema drugom učeniku, a 17% učenika doživjelo je makar jedan akt nasilja. Zaključak istraživanja je da je nerealno očekivati da škola bude uspješna u rješavanju problema nasilja ako se učenicima van škole, neprestano, nude modeli nepristojnog i agresivnog ponašanja.

Prema istraživanju koje je sproveo NVO Juventas²⁰ u partnerstvu sa Unijom srednjoškolaca u okviru projekta „Libela – Doprinos očuvanju multinacionalnog sklada među mladima“, a koji je finansiralo Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, svaki peti srednjoškolac u Crnoj Gori navodi da je bio žrtva vršnjačkog nasilja, dok je njih 56 odsto svjedočilo tom negativnom obliku ponašanja. Istraživanje je sprovedeno tokom maja i juna 2023. godine, na uzorku od 882 učenika od koga većina smatra da kazne u slučaju nasilja nisu dovoljno stroge, da je potrebno više

¹⁹ Istraživanje zastupljenosti i pojavnih oblici nasilja u školama u Crnoj Gori tokom 2022/23. školske godine, mr Zoran Lalović, Zavod za školstvo

²⁰ <https://juventas.me/svaki-peti-srednjoskolac-kaze-da-je-bio-zrtva-vrsnjackog-nasilja/>

edukacije o vršnjačkom nasilju u školi ali i da se o nasilju ne razgovara iz straha da im niko neće pomoći. Bitno je istaći i podatak da se 40 odsto srednjoškolaca osjećalo povrijeđeno, uplašeno ili potišteno zbog toga što je neko od učenika iz njihove škole napisao neki komentar ili postavio neku fotografiju na društvenim mrežama.

Poredeći navedena istraživanja sa svim prethodnim, može se primijetiti porast prijavljenog nasilja nad djecom i mladima. Isti ne mora nužno biti vezan na povećanje nasilničkog ponašanja među djecom i mladima već se pomenuta situacija može tumačiti sa aspekta povećanja svijesti kako bi se samo nasilje prijavilo.

ANALIZA ČLANOVA LOKALNOG TIMA

Kako bi bio napravljen plan aktivnosti koji će biti u skladu sa potrebama naše zajednice, izvršena je analiza trenutnog stanja te je fokus stavljen na identifikaciji glavnih uzročnika ovog problema, kao i na mehanizmima kojima se oni mogu prevazići. Tokom analize identifikovano je više problemskih oblasti koje zahtijevaju međusektorsku saradnju i definisanje načina odgovora i to:

1. Nedovoljna informisanost društva o problematici nasilja nad djecom i mladima, mehanizmima zaštite, pravima djeteta i mogućnostima reagovanja u slučaju nasilja;
2. Nekoordinisanost rada institucija i organizacija kada je u pitanju preventivno djelovanje ali i djelovanje u slučaju kada do nasilja dođe kao i nedostatak indikatora za praćenje kojima bi se obezbijedila uniformnost odgovora;
3. Nedostatak adekvatne psiho-socijalne podrške svima koji su uključeni posredno ili neposredno u problematiku nasilja nad djecom i mladima;
4. Nestrukturisanost slobodnog vremena djece i mladih te nedostatak adekvatnih sadržaja.

Prva problemska oblast se odnosi na nedovoljnu informisanost društva o ovom obliku nasilja, što može imati ozbiljne posljedice na žrtve, ali i na zajednicu u cjelini. Iz toga slijedi nepravovremeno reagovanje ili pak izostanak reakcije kada se pojave prvi znaci nasilja. Djeca često nemaju svijest o tome šta je nasilje s obzirom da je agresivno ponašanje normalizovano u društvu i internalizovano kao prihvatljivo, a o primjerima nasilja može se svakodnevno čuti. U ovom dijelu

velika pažnja je posvećena medijima koji imaju i igraju ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnjenja, informisanju građana, pružanju zabave i povezivanju ljudi te usvajanju naučnih i kulturnih znanja, s glavnim fokusom na digitalne medije koji su glavni izvor informacija mladima. Kao izuzetan se ističe značaj razvoja medijske pismenosti, jer uz sve pozitivne aspekte, važno je napomenuti da su mediji plodno tle za dezinformacije, manipulaciju, nedostatak objektivnosti, narušavanje privatnosti i naravno nasilje. Stoga je ključno da mediji rade odgovorno i poštujući etičke principe, te da budu jedni od ključnih nosioca preventivnih aktivnosti kako bi najbolje iskoristili svoj položaj u društvu. S druge strane neophodno je raditi na razvoju kritičkog mišljenja kao i životnih vještina koje će dijete učiniti manje ranjivim na spoljašnje uticaje, kao i na sveukupnom podizanju svijesti (društvene mreže, radionice, seminari, edukativne kampanje). Jedno od mogućih rješenja ovog problema je i promocija mehanizama prijavljivanja nasilja uz davanje prioriteta obezbjeđivanju sigurnosti i povjerljivosti podataka do kojih bi se dolazilo. To se može odnositi i na kreiranje online platformi koje bi omogućile prijavljivanje, savjetovanje i/ili diskusiju. Informisanje roditelja i staratelja je takođe od velikog značaja kako bi oni bili u stanju da raspoznaju znake nasilja, ali i kako bi radili na boljoj komunikaciji sa djecom i mladima. Vršnjačka edukacija, kao model koji je već i prisutan u pojedinim školama, bila bi kruna svega prethodno navedenog i sistematski bi uticala kroz informisanje, ohrabrivanje da se izade iz uloge posmatrača, modelovanje ponašanja, jačanje podrške razvoju ličnosti i razvoju društvene kohezije.

Druga problemska oblast koja se odnosi na nekoordinisanost rada institucija i organizacija i nedostatak indikatora za praćenje rada sa djecom i mladima se ističe kao nešto na čemu se mora intenzivno raditi kako bi svaki član zajednice mogao dati svoj doprinos u borbi sa ovim problemom a da pri tome rezultati njegovog rada budu prepoznati. Postojanje jedinstvenog plana i programa koji svaki vaspitač, nastavnik, trener i svi ostali koji rade neposredno s djecom i mladima, mogu primjenjivati svakodnevno u svom radu je nešto što nije novo, a uspostavljanje kriterijuma kojima bi taj rad bio praćen bi omogućio uniformnost odgovora i obavezao sve da ga primjenjuju. Fokus ne treba da bude samo na nasilju, već da se prevencijom obuhvati i radi na razvoju pozitivnih stavova i vrijednosti, zdravih navika i stilova života kod djece i mladih, kao i da se unapređuju vještine asertivne komunikacije i nenasilnog rješavanja konflikata. Iako je primarni akcenat stavljen na obrazovno-vaspitne ustanove, nikako ne treba zanemariti značaj ostalih institucija koje

treba da budu uključene, kako bi svako dao doprinos iz svoje oblasti rada. Potrebno je aktivno koordinisati saradnju kako bi se izbjegla redundantnost i prezasićenost informacijama. Samim tim, kao neophodna, se nameću pitanja nedovoljne razmjene informacija između institucija, razvijanja mehanizama praćenja izvršavanja plana i aktivnosti, kao i mogućnost postojanja evaluacije ili ocjenjivanja i eventualno nagrađivanja onih koji ostvaruju pozitivne rezultate.

Bitno je istaći da je u saradnji Ministarstva prosvjete Crne Gore i UNICEF-a, nastao program „Škola bez nasilja – sigurno školsko okruženje“ koji se primjenjuje od 2006. godine kada su bile uključene dvije osnovne škole, a taj broj je vremenom rastao. U okviru istog, školske 2010/2011. godine, sprovedeno je istraživanje iz kojeg kasnije proizilazi Priručnik za rad na prepoznavanju i sprečavanju nasilja u školi. Aktivnosti za prevenciju nasilja predstavljene su kroz sedam koraka koji omogućavaju zapošljenima u školi da izgrade sopstveni odnos prema pojavi nasilja, primijene znanja u radu i pruže pomoć djetetu žrtvi nasilja i djetetu koje se ponašalo na nasilan način. Može se zaključiti da jedan od glavnih problema koji utiču na to da isti bude primjenjivan u kontinuitetu jeste preopterećenost obavezama odnosno obiman školski plan. S druge strane javlja se i problem malog broja stručnih saradnika, odnosno psihologa i pedagoga, koji bi mogli koordinisati određene aktivnosti i aktivno učestvovati u prevenciji. Stoga bi bilo neophodno da u rad budu uključeni i predstavnici ostalih institucija, čiji rad ne mora biti striktno vezan za postojeći priručnik koji može služiti da da strukturu u okviru koje mogu inkorporirati svoje aktivnosti. Neki od načina na koji bi ta saradnja bila učvršćena je kroz aktivnosti formiranog Lokalnog tima za prevenciju nasilja nad djecom i mladima čiji je glavni zadatak, pored izrade plana aktivnosti, kontinuirani monitoring. Takođe, to je moguće i kroz sprovođenje zajedničkih kampanja, korišćenje već postojećih resursa kao što je Omladinski centar, organizovanje debati/rasprava kojima je potrebno dati medijski prostor itd.

Nedostatak adekvatne psiho-socijalne podrške svima uključenim posredno ili neposredno u problematiku nasilja nad djecom i mladima je treća identifikovana problemska oblast. Etiketu koju nose žrtva i agresor veoma često je teško odstraniti i vremenom može postati dio ličnosti. Žrtva ulazi u stanje naučene bespomoćnosti očekujući isti ishod ma šta god uradila. S druge strane, nasilnik dobija ohrabrenje i osjećaj moći ukoliko posljedice izostanu ili su mu beznačajne, te ponavlja naučene obrasce ponašanja. S tim u vezi treba napomenuti da se ukor i isključenje kao

mjere koje obrazovno-vaspitne ustanove mogu primjeniti, nijesu pokazale kao djelotvorne u suzbijanju nasilja. Posmatrači uglavnom preuzimaju pasivnu ulogu što iz straha, što zbog difuzije odgovornosti ili jednostavno su vaspitani tako da se ne miješaju u tuđe probleme. Za svaku od pomenutih uloga, potrebna je psiho-socijalna podrška kako bi mogli izaći iz okvira naučenog ponašanja. Ni žrtva ni agresor ne treba da budu izdvojeni i rad bude usmjeren na pojedinca, već da se psihološka podrška proširi na cijelu porodicu. Rad sa porodicom postoji u domenu rješavanja problema u okviru škole ili dalje - Centra za socijalni rad ili Doma zdravlja. Međutim, ne postoji dovoljno kapaciteta odnosno stručnog kadra s jedne strane i osviještenosti roditelja s druge, kako bi to bilo sprovedeno u kontinuitetu i na isti način sa svima. Takođe veliki problem predstavlja i stigma koju nosi posjeta stručnjaku za mentalno zdravlje, pa je to jedna od oblasti kojoj je potrebno posvetiti posebnu pažnju. Još jedan od velikih izazova koje je neophodno pomenuti, predstavlja veliki broj djece i mladih iz ratom pogođenih područja a koji se nalaze u sistemu obrazovanja Crne Gore, i s kojima je u pomenutim situacijama otežano raditi zbog postojanja jezičke barijere. Rješavanje nedostatka adekvatne psiho-socijalne podrške zahtijeva cjelovit i višedimenzionalan pristup na individualnom, zajedničkom i sistemskom nivou. Promocija važnosti brige o mentalnom zdravlju može pomoći u smanjenju stigme i povećanju razumijevanja važnosti psiho-socijalne podrške, kroz kampanje, radionice i edukativne materijale koji mogu doprinijeti većem razumijevanju i empatiji. Porodična terapija bi u ovom dijelu trebalo da zauzima posebno mjesto jer ne izdvaja pojedinca. Od velike važnosti je i informisanje o načinima na koje je moguće ostvariti psiho-socijalnu podršku pošto se to često izdvaja kao razlog neobraćanja. Stoga bi, kako bi pristup istoj bio olakšan, bilo poželjno raditi na razvoju dostupnih online servisa ili telefonskih sos linija.

Nestrukturisanost slobodnog vremena djece i mladih te nedostatak adekvatnih sadržaja je sljedeći problem koji je identifikovan kao izuzetno značajan. Ukoliko djeca i mladi nemaju organizovano slobodno vrijeme, veća je vjerovatnoća da će ga velikim dijelom provoditi pred ekranima, igrajući igrice ili na društvenim mrežama koje su detektovane u društvu kao veliki izvor opasnosti, te će motivacija za razvoj nekih novih vještina i interesovanja biti smanjena. To dalje može uticati i na redovne školske obaveze i učenje i dovesti do slabijeg postignuća, kao i na nedostatak fizičke aktivnosti što naposljetku vodi ka raznim zdravstvenim problemima. Bez pružene prilike za

ostvarivanje više socijalnih interakcija i razmjenu iskustava, sam razvoj socijalnih vještina je ugrožen. Psihološki izazovi koji su pratioci svega navedenog mogu voditi ka stresu, tjeskobi i depresiji. S druge strane, nedostatak strukture može povećati rizik od problema u ponašanju kao što su nasilje, zloupotreba supstanci, vandalizam ili dr. Odličan način strukturisanja vremena je kroz bavljenje sportom čiji benefiti su višestruki. Roditelji kao problem navode nedostatak aktivnosti za djecu koja nijesu zainteresovana za sport, te nedovoljno kulturnih, kreativnih i društvenih aktivnosti. S druge strane, dovodi se u pitanje motivisanost mladih s obzirom na odziv kada su u pitanju aktivnosti koje se organizuju zbog njih kao što su Takmičenje u izradi najbolje biznis ideje za mlade ili Sajam sezonskog zapošljavanja mladih u saradnji sa Udruženjem privrednika Bar i Biro rada – Bar. Jedan od načina razvoja empatije i šire perspektive, koji je u nekim zemljama dio redovnog školskog plana i programa, jeste kroz volonterizam koji je kod nas najviše vidljiv i zastupljen preko Crvenog krsta Crne Gore. Promocija volonterizma kroz obezbjeđivanje određenih benefita volonterima može biti jedan od načina kako djecu i mlade motivisati. Takođe, potrebno je raditi na razvoju solidarnosti i isticanju dobrih primjera ponašanja djece i mladih a u cilju razvoja pozitivnih stavova i vrijednosti, zdravih navika i stilova života kod djece i mladih. Naposljetku, potrebno je promovisati one resurse koji već postoje, kao što je Omladinski klub koji organizuje niz aktivnosti za mlade, ali i djelovati u pravcu ohrabivanja stvaranja novih preko kojih bi djeca i mladi mogli kvalitetnije provoditi svoje slobodno vrijeme.

STRATEŠKI CILJEVI

Strateški cilj 1. Unapređenje informisanosti društva o problematici nasilja nad djecom i mladima, mehanizmima zaštite, pravima djeteta i mogućnostima reagovanja u slučaju nasilja

Operativni ciljevi:

- 1.1. Podrška razvoju i sprovođenju inovativnih programa i projekata s ciljem senzibilisanja djece, učenika, roditelja i zapošljenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama za prepoznavanje nasilja nad djecom i mladima i pravovremeno reagovanje
- 1.2. Unaprijediti medijsku pismenost djece i mladih i jačati kapacitete zapošljenih u medijima za prevenciju nasilja nad djecom i mladima
- 1.3. Unaprijediti informisanost djece i mladih u pogledu problema nasilja i osposobiti ih da saznanja prenose vršnjacima

Strateški cilj 2. Unapređenje rada institucija i organizacija kada je u pitanju preventivno djelovanje ali i djelovanje u slučaju kada do nasilja dođe, intenziviranje saradnje kao i uspostavljanje mehanizama za monitoring i evaluaciju

Operativni ciljevi:

- 2.1. Umrežavanje svih obrazovno-vaspitnih ustanova, organa lokalne uprave, Centra za socijalni rad, Doma zdravlja, Centra bezbjednosti, Crvenog krsta i civilnog sektora na teritoriji Opštine Bar
- 2.2. Unaprijediti znanja i vještine zapošljenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama za primjenu asertivne komunikacije i nenasilnog rješavanja konflikata
- 2.3. Uspostaviti efikasne mehanizme za monitoring aktivnosti na polju prevencije nasilja nad djecom i mladima

Strateški cilj 3. Obezbjeđivanje adekvatne psiho-socijalne podrške svima uključenim posredno ili neposredno u problematiku nasilja nad djecom i mladima

Operativni ciljevi:

- 3.1. Unaprijediti savjetodavni rad sa žrtvama i počiniocima nasilja, kao i njihovim porodicama

- 3.2. Razviti pristupačniji sistem prijavljivanja nasilja kao i online podrške
- 3.3. Promovisati značaj brige o mentalnom zdravlju i rada na sebi

Strateški cilj 4. Bolje strukturisano slobodno vrijeme djece i mladih

Operativni ciljevi:

- 4.1. Promovisati značaj bavljenja sportom i fizičkom aktivnošću
- 4.2. Uspostaviti mrežu volonterizma i obezbijediti benefite svoj djeci i mladima koji su uključeni u volonterske aktivnosti
- 4.3. Povećati vidljivost postojećih resursa i stvoriti uslove da mladi postanu aktivni građani

AKCIONI PLAN

Strateški cilj 1. Unapređenje informisanosti društva o problematici vršnjačkog nasilja, mehanizmima zaštite, pravima djeteta i mogućnostima reagovanja u slučaju nasilja.					
Operativni cilj 1.1. Podrška razvoju i sprovođenju inovativnih programa i projekata s ciljem senzibilisanja djece, učenika, roditelja i zapošljenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama za prepoznavanje nasilja nad djecom i mladima i pravovremeno reagovanje					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioци aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
1.1.1. Obezbijediti i distribuirati edukativni materijal za nastavnike i roditelje	Broj materijala koji je distribuiran	Lokalni tim za prevenciju nasilja nad djecom i mladima, škole	II kvartal 2024. II kvartal 2025.	300,00€ po godini	Štampa materijala
1.1.2. Sprovesti istraživanje o nasilju nad djecom i mladima	Sprovedeno minimum po jedno istraživanje u toku godine Obuhvaćeno minimum 300 ispitanika	Opština Bar, NVO	IV kvartal 2024. IV kvartal 2025.	600,00€ po godini	Izrada upitnika i obrada podataka
Operativni cilj 1.2. Unaprijediti medijsku pismenost djece i mladih i jačati kapacitete zapošljenih u medijima za prevenciju nasilja nad djecom i mladima					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioци aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
1.2.1. Realizovati radionice s temom medijske pismenosti i razvoja kritičkog mišljenja u okviru škola	Najmanje održana jedna radionica po školi	Škole, Radio Bar	IV kvartal 2024. godine IV kvartal 2025. godine	Nijesu potrebna sredstva	

1.2.2. Organizovati predavanje predstavnici medija o korektnom načinu izvještavanja u slučaju nasilja nad djecom i mladima	Najmanje održano jedno predavanje Obuhvaćeno minimum 10 učesnika	Opština Bar, Agencija za elektronske medije	III kvartal 2024. III kvartal 2025.	300,00€ po godini	Honorar predavačima
1.2.3. Sponzorirati objave na društvenim mrežama o sajber bezbjednosti i ponašanju na internetu	Broj sponzoriranih objava	Opština Bar, Lokalni tim za prevenciju nasilja nad djecom i mladima	U kontinuitetu	300,00€ po godini	Promovisane objave (boost)
Operativni cilj 1.3. Unaprijediti informisanost djece i mladih u pogledu problema nasilja i osposobiti ih da saznaju prenose vršnjacima					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
1.3.1. Formiranje i obučavanje timova za vršnjačku edukaciju u školama	Broj formiranih i obučanih timova za vršnjačku edukaciju u školama	Škole, NVO, CZSR, CB	II i IV kvartal 2024. II i IV kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
1.3.2. Unaprijediti vještine komunikacije kroz radionice u okviru škola	Radionice realizovane u svim školama	Škole	III kvartal 2024. III kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
1.3.3. Kroz čas iz društvene grupe predmeta obraditi temu „Aktivni posmatrač“ na način da se djeca podstaknu na istraživački rad	Održani časovi na pomenutu temu u svim školama	Škole	IV kvartal 2024. IV kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
Strateški cilj 2. Unapređenje rada institucija i organizacija kada je u pitanju preventivno djelovanje ali i djelovanje u slučaju kada do nasilja dođe, inteziviranje saradnje kao i uspostavljanje mehanizama za monitoring i evaluaciju					
Operativni cilj 2.1. Umrežavanje svih obrazovno-vaspitnih ustanova, organa lokalne uprave, Centra za socijalni rad, Doma zdravlja, Centra bezbjednosti, Crvenog krsta i civilnog sektora na teritoriji Opštine Bar					

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
2.1.1. Održavanje redovnih sastanaka Tima za prevenciju nasilja nad djecom i mladima	Broj održanih sastanaka Lokalnog tima Broj predstavnika institucija i organizacija koji su prisustvovali sastancima	Opština Bar	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
2.1.2. Održavanje sastanaka sa učeničkim parlamentima u okviru osnovnih i srednjih škola	Broj održanih sastanaka učeničkih parlamenata Broj predstavnika učeničkih parlamenata koji su prisustvovali sastancima	Učenički parlamenti	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
2.1.3. Napraviti zajednički folder na Google Drive-u koji bi mogli koristiti svi uključeni u Lokalni tim i koji bi bio redovno ažuriran	Kreiran zajednički folder	Lokalni tim za prevenciju nasilja nad djecom i mladima	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
Operativni cilj 2.2. Unaprijediti znanja i vještine zapošljenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama za primjenu asertivne komunikacije i nenasilnog rješavanja konflikata					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
2.2.1. Organizovati obuke za zapošljene u obrazovno-vaspitnim ustanovama na temu: „Asertivna komunikacija i nenasilno rješavanje konflikata	Broj organizovanih obuka Broj zapošljenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama koji su prošli obuku	Centar za stručno obrazovanje, Opština Bar, Škole	I i II kvartal 2025.	600,00 €	Honorar predavačima

2.2.2. Organizovati obuke u okviru obrazovno-vaspitnih ustanova od strane onih koji su prethodno prošli kroz obuku u okviru stručnih aktiva nastavnog kadra	Broj organizovanih obuka Broj zaposljenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama koji su prošli obuku	Obučeni zaposljeni u obrazovno-vaspitnim ustanovama	III i IV kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
Operativni cilj 2.3. Uspostaviti efikasne mehanizme za monitoring aktivnosti na polju prevencije nasilja nad djecom i mladima					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
2.3.1. Izrada izvještaja o realizovanim preventivnim aktivnostima u okviru ustanova	Broj podnijetih izvještaja Timu	CZSR, CB, DZ, Radio Bar, Škole	IV kvartal 2024. IV kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
2.3.2. Publikovanje nalaza istraživanja i izrađena brošura sa preporukama	Broj izrađenih brošura	Opština Bar, NVO	IV kvartal 2024. IV kvartal 2025.	200,00€ po godini	Potrebe štampe
Strateški cilj 3. Obezbjedivanje adekvatne psiho-socijalne podrške svima uključenim posredno ili neposredno u problematiku nasilja nad djecom i mladima					
Operativni cilj 3.1. Unaprijediti savjetodavni rad sa žrtvama i počiniocima nasilja, kao i njihovim porodicama					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
3.1.1. Organizovati školu roditeljstva koju bi, pored ostalih, obavezno pohađali roditelji djece uključene u nasilje	Napravljen plan rada škole roditeljstva Održan broj sastanaka	CZSR, CB, Dom zdravlja,	Kontinuirano	1000,00€ po godini	Honorar predavačima

	Broj uključenih roditelja				
3.1.2. Uključiti izvršioce nasilja u društveno-korisni rad u okviru škole koji mora biti edukativnog karaktera u cilju restitucije ponašanja (akteri u nasilju-predavači)	Broj učenika uključen u društveno-korisni rad	Škole	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
3.1.3. Osnaživati djecu i mlade, žrtve nasilja kroz rad u grupama podrške	Broj djece i mladih uključenih u grupe podrške	DZ, CZSR	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
3.1.4. Uključiti cijelu primarnu porodicu u rad s terapeutom kroz porodičnu terapiju	Broj porodica uključenih u terapiju Broj susreta jedne porodice sa terapeutom	DZ, CZSR, NVO	Kontinuirano	1200,00€ po godini	Honorar porodičnom psihoterapeutu
3.1.5. Kreirati i sprovesti program resocijalizacije mladih i djece koja ispoljavaju poremećaje u ponašanju i koja su u sukobu sa zakonom	Izrađen program Realizovane najmanje 4 radionice	Opština Bar, NVO	III kvartal 2025.	1000,00€	Kreiranje programa i izvođenje radionica
Operativni cilj 3.2. Razviti pristupačniji sistem prijavljivanja nasilja kao i online podrške					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
3.2.1. Pokrenuti stranicu preko društvenih mreža na kojoj bi djeca i mladi mogli dobiti podršku i savjete	Kreirana stranica za obraćanje Broj pratilaca/ulazaka na stranicu	DZ, CZSR, Opština Bar	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
3.2.2. Postaviti link preko koga bi se nasilje moglo prijaviti online sa pripremljenom formom	Definisana pitanja u formi Kreiran link za prijavu nasilja	Lokalni tim	II kvartal 2024.	150,00€	Kreiranje linka

3.2.3. Promovisati načine prijavljivanja nasilja kroz objave na društvenim mrežama i dijeljenjem preko odjeljenskih Viber grupa	Broj informativnih objava	Škole, Opština Bar CZSR, CB	I, II i IV kvartal 2024. i 2025. godine	100,00€	Sponsorisanje objava
3.2.4. Napraviti promotivne video poruke o nasilju koji će se plasirati preko društvenih mreža	Distribuirani snimci na tri različite platforme koje koriste djeca i mladi Broj pregleda snimaka	Opština Bar, CB, Škole, CZSR	II kvartal 2024. godine	250,00€	Sponsorisanje objava
Operativni cilj 3.3. Promovisati značaj brige o mentalnom zdravlju i rada na sebi					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
3.3.1. Organizovati gostovanja na Radio Baru sa stručnjacima za mentalno zdravlje	Broj gostovanja na Radio Baru	Radio Bar, DZ, CZSR	II i IV kvartal 2024. II i IV kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
3.3.2. Kreirati i plasirati poruke preko kanala komunikacije (Viber grupe) za ciljne grupe	Broj kreiranih i plasiranih poruka	Škole, Radio Bar, Lokalni tim	III kvartal 2024. godine	Nijesu potrebna sredstva	
3.3.3. Sprovoditi edukativne radionice na temu razvoja empatije, tolerancije i kulturalne kompetencije	Broj radionica koje su sprovedene Broj djece koja su bila uključena u radionice	Škole	I, II i IV kvartal 2024. I, II i IV kvartal 2025.	Nijesu potrebna sredstva	
Strateški cilj 4. Bolje strukturisano slobodno vrijeme djece i mladih					
Operativni cilj 4.1. Promovisati značaj bavljenja sportom i fizičkom aktivnošću					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
4.1.1. Organizovati treninge na otvorenom	Broj organizovanih treninga	Opština Bar	II i III kvartal 2024.	200,00€ po godini	Honorar trenerima

	Broj djece i mladih uključenih u aktivnosti		II i III kvartal 2025.		
4.1.2. Organizovati planinarske/pješačke ture na teritoriji Opštine Bar	Broj organizovanih tura Broj djece i mladih koji su učestvovali u organizovanim izletima	Civilni sektor u saradnji sa školama, Opštinom Bar i TOB	II i III kvartal 2024. II i III kvartal 2025.	500,00€ po godini	Prevoz i vodiči
4.1.3. Organizovati kampanju kojom se promoviše značaj fizičke aktivnosti za zdravlje	Broj aktivnosti u kampanji Broj uključenih učenika	Dom zdravlja Opština Bar Škole	II i IV kvartal 2024. II i IV kvartal 2025.	500,00€ po godini	
Operativni cilj 4.2. Uspostaviti mrežu volonterizma i obezbijediti benefite svoj djeci i mladima koji su uključeni u volonterske aktivnosti					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
4.2.1. Promovisati volonterizam kroz kampanju kojom bi se podstaklo prosocijalno ponašanje kod mladih	Broj aktivnosti u toku kampanje Broj uključenih u kampanju	Opštinska organizacija Crveni krst Bar NVO, škole	I i II kvartal 2025.	800,00€	Aktivnosti, objave, honorar predavačima
4.2.2. Promovisati pozitivne primjere mladih koji doprinose svojoj zajednici	Broj objava o mladima preko lokalnih kanala informisanja	Radio Bar, Opština Bar	kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva	
4.2.3. Podrška radu volonterskih klubova u okviru srednjih škola	Sprovedene aktivnosti Broj učesnika klubova	Škole, Opštinska organizacija Crveni krst Bar	kontinuirano	600,00€ po godini	Po 200,00€ za tri volonterska kluba iz tri srednje škole za

					spvođenje aktivnosti
Operativni cilj 4.3. Povećati vidljivost postojećih resursa i stvoriti uslove da mladi postanu aktivni građani/ke					
Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Potrebna sredstva	Namjena sredstava
4.3.1. Pokrenuti Omladinski parlament na kojem bi svaka škola imala svoje predstavnike	Formiran Omladinski parlament Najmanje 4 zasijedanja u toku godine	Opština Bar u saradnji sa školama	kontinuirano	200,00€ po godini	Troškovi osvježenja
4.3.2. Organizovati radionice na temu razvoja demokratskih i građanskih vještina na kojima bi djeca i mladi učili kako biti aktivni članovi društva	Broj radionica održanih po školama Broj učenika koji su prisustvovali radionicama	Opština Bar u saradnji sa školama	IV kvartal 2024. IV kvartal 2025.	200,00€	Honorar predavačima
4.3.3. Organizovati konkurse iz sfere interesovanja mladih na temu nasilja sa izdvajanjem simboličnih nagrada	Realizovan najmanje 1 konkurs Prijavljeno najmanje 20 djece i mladih	Opština Bar u saradnji sa školama	II kvartal 2024.	900,00€	Nagrade: I mjesto 500,00€ II mjesto 300,00€ III mjesto 100,00
4.3.4. Dati podršku radu sekcijama iz oblasti kulture koje se organizuju u školama	Minimum 30 djece i mladih uključenih u rad sekcija	Škole, Opština Bar	I i II kvartal 2024. I i II kvartal 2025.	300,00€	Nabavka materijala
4.3.5. Organizovati dobrotvorni sajam gdje bi djeca i mladi prodavali svoje rukotvorine a novac kasnije bio upućen onima koji su u potrebi	Realizovan jedan sajam godišnje	Opština Bar, Škole, CZSR	IV kvartal 2024. IV kvartal 2025.	300,00€	Organizacija sajma
4.3.6. Organizovati večeri gledanja filmova na otvorenom preko projektora u saradnji sa Omladinskim klubom	Broj filmova koji se nađu na programu	Omladinski klub	Kontinuirano	400,00€	Kupovina projektora i platna

	Broj učesnika koji su prisustvovali				
4.3.7. Snimanje kratkog filma s tematikom nasilja nad djecom i mladima u kom su akteri učenici	Snimljen film	Opština Bar, škole	I kvartal 2025.	900,00€	Snimanje i osvježnje
4.3.8. Organizacija uličnog performansa	Broj izvedenih performansa	Opština Bar, škole	II kvartal 2025.	500,00€	Ozvučenje, rekviziti i osvježnje

Budžet za izvršenje plana po godinama:

2024. godina – 9000,00€

2025. godina – 10000,00€